

ובהרת בחיים

גליון שבועי במשנת מרן האור החיים הק' זיע"א

באור החיים תולדות רבנו הק'

פרק רביעי: שנות בראשית סוערות מולאי חפיד מושל בפאס אל-ג'דיד

אם לא די היה במסים שהטילו עליהם המלך מולאי איסמעיל ובנו מולאי חפיד עד עתה, הוכפלה הצרה באותם ימים, עת מסר מולאי איסמעיל את פאס לשלטונו של בנו זה.

"ויהי היום יום ה' ח"י לכסליו הנז' באה שמועה אלינו כי המלך נתן למולאי חפיץ' הנז' פאס זדיד למשול בו. וביום ב' ז"ך לכסליו הנז' ויבוא מולאי חפיץ' עם אנשי ביתו ויצאו לקראתו הקהל והנגידים במנחה טובה והקביל אותם בספי"י, וישלחם שמחים וטובי לב ויצו עליהם סריס א' ושמו עבדלא ו' קאסס ויאמר לו כשירצה א' מהנגידים לבוא אצלי הנח לו. והיה הדבר בערמה. למחר ומחרתו בעוה"ר והנה עבדיו ומשרתיו באו להאלמלא' זה רודה וזה מרדה וזה עושה בעברת זדון. וכל אחד עושה כחפצו ורצונו, ומכחישים ומשקרים בשם אדוניהם ואין אומר השב. א' שואל יין וא' מים שרופים וא' טאבא וא' ליבזאר וא' כסווא וא' כנזאר וא' תהליל. וימררו את חיינו במסים וארנונות ביום הא' שנכנסו להאלמלא', עד שקצו בחייהם ולא היה יוצא שום אחד מהם מפתח ביתו לשוק כלל ואפי' בביתם לא היו יכולים להתעכב אלא כל אחד נוטל כליו ואת בניו ובורחים מנג לגג ונחבאים בהאלווארי והאלסוואט'ונוס והיו נכנסין לבתיהם אלמסכרין ושוברים הדלתות והארונות ולוקחים מכל אשר ימצא ונותן לנגידים ולגובי המס, וכל מה שהיו גובים ביום ובלילה מהמס הלאוי ואולי היה מספיק לעופות וביצים ובני יונה ותורים שהיו צריכים לתת בכל יום. ויהי היום וישלח אלינו א' משריו שמו סי' רחאל פאנג'א לגבות ממנו ד' אלפים אוקיות ונתנו אותם הקהל בלילה אחת מרוב הפחד. אח"כ בשבוע זה בעצמו קאם סני'ת על יהודי א' כשיצא מחופתו ועדיין לא השלים חדש א' עם כלתו והוא גבור מאד מר ונאנח. ושמו מימון צאבא. הוליכו אותו למולאי חפיץ' ושרף אותו בכבשן האש הי"ן. ולמחרת בהשכמה שלח לנו א' מעבדיו לתת לו כופר היהודי אשר שרף ככר מזוקק מעות כ"ט וגבו אותו בלילה א'. ושם העבד שבא סי' רמדאן..."

מאז והלאה לא השיב מולאי חפיד ידו והיה מוצא עילות שונות ומשונות לשוב ולגבות ממון, ולנגוש בקהילה, שהלכה והתרוששה עוד קודם עלותו לשלטון.

"... עוד למחר שלח א' מהמשרתים ובידו מכאחיל ד' לעשות להם טבעות זהב ויעשו את הטבעות ונתנו בהם זהב שוה ששים משקלים ונתנו סוכ'רא לגוי הנז' ששמו אשראיבי חמשים אוקיות מכ"ט ממס"ירה.

עוד זה מדבר וזה בא ויאמר כולו מר. הדבר נחוץ קום רוץ. ומכור דגן ותירוש וקנה לבן אדוני המלך ד' כ'וואמי של משי ותכף ומיד שלחו אחריהם לפאס לבאלי וקנו אותם באלפיים ושש מאות אוקיות קדומים ונתנו סוכ'רא מאה אוקיות. בו ביום והנה סי' רמדאן הנז' בא ויאמר תנו לי מאה וחמשים אוקיות קדומים ומיד נתנו לו מאה וחמשים אוקיות. בו ביום שלח אלינו שופט א' קטן איש עיור ובידו מקל רוכב על כתף גוי א' לתת לו כסות ותכף ומיד קנו לו כסות וילבש קללה כמדו, באותו שבוע שלח אחר ד' כ'וואמי אחרים ותכף קנו לו באלפיים ות"ק אוקיות. בו ביום שלח אחר קפטא'ן סכרנא'ט באס יקימוה יקאמת למכונ' וזאתהוים ליקאמ'א מאה וחמשים. עוד זה מדבר והנה משרת א' כולו מלא קצף ושמו סי' גדיף לתת לו כסות א' לאחד מחתניו של מולאי חפיץ' וקנו אותה במאה ועשרים אוקיות קדומים ונתנו סוכ'רא על האלכסווא' הנז' שלש מאות וחמשה ושבעים אוקיות..."

המשך בשבוע הבא

פניני אור החיים

תורה זכה

וְאַתָּה תְּצַוֶּה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ שִׁמְן זֵית זָךְ כְּתִית לְמֵאֹר לְהַעֲלֹת נֵר תְּמִיד: (כ"ב)

שמן - הרמז אל התורה. כמו ששמן מאיר, כך התורה מאירה את העולם. תורה אור.

אבל יש כאן תנאי. על השמן להיות שמן זית, זך - ללא שמרים.

אומר האור החיים הקדוש: התורה מלמדת אותנו, שלימוד התורה צריך להיות זך. ללא שמרים. מה הם השמרים?

אדם הלומד כדי לקנטר את השני, זה גרוע מאוד. חז"ל אומרים על כך דברים חמורים מאוד. צריך להסיר את השמרים מלימוד התורה. הלימוד גם לא יאה כדי להתגדל וכדומה. לימוד התורה יאה בלי שמרים.

שמן זית זך.

משה רבינו מתלווה ללומדי התורה

וְאַתָּה תְּצַוֶּה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ שִׁמְן זֵית זָךְ כְּתִית לְמֵאֹר לְהַעֲלֹת נֵר תְּמִיד: (כ"ב)

'ואתה תצוה את בני ישראל'.

מפרש האור החיים הקדוש: 'תצוה' הוא גם מלשון 'צוותא'. חיבור.

אומר הקב"ה למשה רבינו, ואתה, תצוה את בני ישראל, כלומר תתחבר עם בני ישראל.

לא רק בדורו של משה - אלא בכל דור דור מתחבר משה רבינו אל תלמידי החכמים.

כל תלמיד חכם יש לו ניצוץ מנשמת משה רבינו ע"ה!

איך תתחבר אליהם, ויקחו אליך שמן. באמצעות התורה הנקראת 'שמן ומביאה אור לעולם'.

הגאולה העתידה בזכות משה רבינו

וְאַתָּה תְּצַוֶּה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ שִׁמְן זֵית זָךְ כְּתִית לְמֵאֹר לְהַעֲלֹת נֵר תְּמִיד: (כ"ב)

את המילה 'תצוה' המופיעה בתחילת הפרשה ניתן לפרש בכמה דרכים.

'צו' הוא לשון מלכות, נגיד ומצוה. 'תצוה' הוא גם לשון חיבור וליווי.

ארבע גלויות גלו ישראל. בראשונה נגאלו בזכות אברהם אבינו, בשניה נגאלו בזכות יצחק אבינו, בשלישית בזכות יעקב אבינו.

אומר הקב"ה: 'ואתה' - משה רבינו, 'תצוה' תתלווה לעם ישראל, תהיה עליהם למלך ולגואל, לגאול אותם מהגלות הרביעית.

זכות משה רבינו ניגאל מהגלות הרביעית! מה יש לנו לעשות כדי למהר את הגאולה העתידה שתבוא בזכות משה רבינו?

'ויקחו אליך שמן'. ללמוד תורה המשולה לשמן. מה שמן מאיר, כך התורה מאירה לעולם.

מסיים האור החיים הקדוש במילים מעוררות ומדהדות: **כי כל עוד שאין עוסקים בתורה ובמצוות, אין משה חפץ לגאול עם בטלנים מן התורה.**

אחכה לו בכל יום שיבוא.

יגיעת התורה

וְאַתָּה תְּצַוֶּה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ שִׁמְן זֵית זָךְ כְּתִית לְמֵאֹר לְהַעֲלֹת נֵר תְּמִיד: (כ"ב)

לפעמים ניגש האדם ללימוד התורה, ויש לו חשק, יש לו כח, המונח פועל, הראש נקי, המצב רוח בסדר. נפלא.

אך קורה שהלימוד קשה, אדם עיף אחרי יום עבודה, או שסתם אין חשק, התנאים הסביבתיים אינם תומכים.

דווקא כעת הוא האתגר הגדול!

ללימוד תורה מתוך יגיעה יש משמעות מיוחדת וחשיבות גדולה.

אומר האור החיים הקדוש: ויקחו אליך שמן, לימוד התורה.

ואיזו מעלה מיוחדת יש?

כתית. כאשר אדם מתייעג וכותת עצמו על דברי תורה.

'זאת התורה אדם כי ימות באהל', דורשים חז"ל 'אין התורה מתקימת אלא במי שממית עצמו עליה!'

אשרי מי שעמלו בתורה!

המשך בעמוד ג'

ספיר ויהלום פניני מוסר ויראת שמים בפרשה

הגאולה העתידה בזכות משה רבינו

וְאַתָּה תְצוֹה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ שְׁמֹן זֵית זָךְ כִּתִּית לְמֵאֹר לְהַעֲלֹת נֵר תָּמִיד (שמות כו כ).

את המילה 'תצוה' ניתן לפרש בכמה דרכים. 'צו' הוא לשון מלכות, נגיד ומצוה. 'תצוה' הוא גם לשון חיבור וליווי.

ארבע גלויות גלו ישראל. בראשונה נגאלו בזכות אברהם אבינו, בשנייה נגאלו בזכות יצחק אבינו, בשלישית בזכות יעקב אבינו.

אומר הקב"ה: 'ואתה' - משה רבינו, 'תצוה' תתלווה לעם ישראל, תהיה עליהם למלך ולגואל, לגאול אותם מהגלות הרביעית. בזכות משה רבינו ניגאל מהגלות הרביעית! וזאת על ידי 'כוח התורה' שניתנה לנו על ידו.

והדברים מבוארים בזוהר הקדוש (ח"א הקדמה יב:), שם מובא שהתנא הקדוש רבי יוסי בן חלפתא ישב לפני התנא הקדוש רבי יצחק, שאל רבי יוסי את רבי יצחק שמה שמעת הסבר מדוע מתארכת כל כך תקופת המשיח בגלות זו. אמר לו רבי יצחק כך שמעתי מהתנא הקדוש רבי המנונא סבא, שלוש גלויות גלו ישראל ונגאלו מהן בזכות שלושת האבות, אבל מהגלות הרביעית יגאלו ישראל בזכות משה.

ממשיך רבי יצחק ואומר, מאחר שהגלות האחרונה שהחלה בחורבן בית שני, הייתה מחמת עוון ביטול תורה, כמו שנאמר (ירמיה ט יב) 'ויאמר ה' על עזוב את תורת', לכן אומר הקב"ה, בגלויות הראשונות חזרו בזכות אברהם יצחק ויעקב, עכשיו הם חטאו בתורה שנתתי למשה, ורק אם ישוּבו ויתעסקו בתורת, אזי בזכות משה אני גואלם.

לפי זה אומר רבינו האור החיים הקדוש, מובן מדוע מתארכת הגלות כל כך, כי כל עוד שאין עוסקים בתורה ובמצוות אין משה חפץ לגאול עם בטלנים מן התורה.

וזהו הנרמז בפסוק 'ואתה תצוה' - אתה משה רבינו עתיד להתחבר עם בני ישראל בגאולה העתידה. אך תנאי יש בדבר, ויקחו אליך שמן זית זך - הגאולה העתידה יכולה להתקיים רק אם יקחו שמן זית זך, עסק התורה הנמשל לשמן המאיר לעולם. ובלבד שיהיה זך - ללא שמרים.

מה הם השמרים?

אדם הלומד כדי לקנטר את השני, זה גרוע מאוד. חז"ל אומרים על כך דברים חמורים מאוד. צריך להסיר את השמרים מלימוד התורה, שהלימוד יהיה טהור ללא תוספות. תורה שהיא לשמה, לא לשם כבוד ולא לשם מעמד או לצורך תפקיד. תורה נקיה מכל רבב.

הרב הקדוש רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א, מלבד היותו אדמו"ר ומנהיג, כיהן גם כרבה

של העיר ברדיטשוב, ומתוקף תפקידו זה היה נוהג לבוא בזמנים קבועים לבית הכנסת העירוני, לדרוש בגמרא ובהלכה. פעם נקלע לברדיטשוב איש אחד ממדינת ליטא, אשר היה גאון מופלג בנגלה ובנסתר, האיש איוה למושב לו את העיר ברדיטשוב ונשאר בה, הוא לא חפץ להתאכנס בשום מקום מלבד בבית המדרש, שם למד והתפלל, וגם אכל וישן. אחינו בני ישראל, רחמנים בני רחמנים, היו מביאים לו ארוחות לבית הכנסת.

פעם אחת כשבא הרה"ק מברדיטשוב לבית הכנסת לדרוש כמנהגו, וכל המלמדים המופלגים שבעיר באו לשמוע את דרשתו, בא גם היהודי ההוא ביניהם. והנה בתוך הדרשה שדרש בלפול גדול, קם היהודי והקשה קושיא גדולה. הרבי השתתק לרגע, ואחר כך נתן שלום למקשן ושאל אותו: מאין אתה, השיב לו היהודי: אני איש מעיר פלונית בליטא, אמר לו הרבי מברדיטשוב: הואל נא ובוא לביתי ונעיין בוה.

כל הקהל הבין, שהיהודי גרם עגמת נפש לרבי בזה ששאל את קושייתו בפומבי באמצע הדרשה, שלא כמידת דרך ארץ. לא זו בלבד, אלא שאותו יהודי שחש כי הוא עולה בלמדנותו על רב העיר, גם לא מילא את בקשתו ולא בא לביתו. אבל הרבי לא הגיב על כך, וכאילו שכח מכל הענין.

לא עברו ימים מועטים ושוב דרש הרבי בבית הכנסת, ואז שוב בא היהודי הליטאי ברוב חוצפתו, והקשה עליו באמצע הדרשה קושיא חזקה, שנראה היה שאין לרבי עליה מענה.

אחר הדברים האלה נסעו חסידים מברדיטשוב למעזיבו אל הרה"ק רבי ברוך זיע"א. כשבאו לפניו שאל אותם על החדשות שנעשו בברדיטשוב, וסיפרו לו שבא יהודי אחד מליטא לברדיטשוב, והוא מצער מאד את רבי לוי יצחק בקושייתו באמצע הדרשה. שאל אותם רבי ברוך: האם הלה בר אוריין הוא? והשיבו לו, שהוא גאון גדול. אמר להם רבי ברוך: אם יבוא אלי אראהו שאינו יודע מה דקאמר רבנן.

כששבו החסידים לביתם, סיפרו ליהודי מליטא שיש במעזיבו צדיק אחד, רבי ברוך, שאינו למדן כמו הרבי מברדיטשוב, והוא אמר שאם תבוא אליו יוכיח לך שאינך יודע כלום. אמר להם היהודי: אם אינו למדן, למה קוראים לו רבי? השיבו לו, שהוא בקי בזוהר הקדוש. מה עשה הלה, שהיה בקי בכל התורה וגם בזוהר, בחר לו מאמר קשה מאד בזוהר, ונסע למעזיבו לשאול פירוש המאמר הזה מאת רבי ברוך.

כשבא למעזיבו הודיעו זאת לרבי ברוך, וציוה להכניסו אליו. כשכנס לפניו, נתן לו שלום, והיה לפניו פתוח הזוהר במקום שנמצא המאמר שהיהודי התכוון לשאול את פירושו. הוא ראה זאת וחשב בלבו, אולי מקרה הוא, שאלו רבי ברוך: האם מר לומד

תורה הרבה? השיבו: הן. שאלו רבי ברוך: מה למדת? השיב: ש"ס בבלי וירושלמי, תוספתא ספרא וספרי, האלפסי הרמב"ם, טורים. שאל אותו רבי ברוך: וגם גמרא למדת? חשב אותו אחד שרבי ברוך לא שמע את דבריו, והשיב לו: הן.

אמר לו רבי ברוך: עד שתשאלו פירושו של מאמר זה בזוהר, אשאלך פירושו של מאמר אחד בגמרא, שהוא תמוה מאד: הנה מובא במסכת נדה (ל:): **כשהתינוק במעי אמו נר דלוק לו על ראשו ומלמדוין אותו כל התורה כולה, וכיון שבא לאויר העולם בא מלאך וסותרו על פיו ומשכחו כל התורה כולה.** והנה תמוה הדבר, למה צריך ללמד את התינוק כל התורה כולה, ואחר כך לסתור אותו שישכח את תלמודו? או שלא ילמדהו כלל, או ילמדהו ולא יסתרו אותו אחר זה על פיו שישכח את תלמודו. שתק הלה.

אמר לו הרבי: אני אתרץ לך, כי הנה לכאורה קשה למה היה לו להקב"ה לברוא מדות רעות, הנה למשל, השכחה מדה רעה הוא, למה בראה הקב"ה? אולם מפני שני טעמים ברא הקב"ה את השכחה:

א. מפני שהתורה הקדושה היא כל כך עמוקה וחריפה וכולה רוחניות, שאי אפשר להבין אותה במוח גשמי, ואילו לא למדוה את האדם קודם לידתו, לא היה משיגה כלל. אבל כשהגיע זמנו של אדם לצאת לאויר העולם, סוטרים אותו על פיו שישכח את תלמודו, כדי שיתייגע ויעמול בתורה, ולא יהיה כאוכל נהמא דכיסופא ויבוא על שכרו בעולם הבא.

ב. מובא בספרים הקדושים, שאם לא היתה מדת השכחה בעולם היה העולם חרב, כי תמיד היה עולה בזכרוננו של אדם שימות, ולא היה בונה בית ועוסק במלאכה ובמשא ובמתן, לפיכך נטע הקב"ה מדת השכחה באדם. נמצא שיש שני מלאכים: האחד ממונה ללמד את האדם תורה באופן שלא ישכח אותה, והשני ממונה לסטור אותו על פיו כדי שתהא בו מדת השכחה.

והנה המלאך הממונה על מדת השכחה הוא כולו שכחה, ויתכן שהוא שוכח לסטור על פיך, אבל אם הוא שוכח יכול אני לסטור לך. ואתה קרא נא את המאמר בזוהר, פתח והתחיל קורא 'תא חזי' ושכח שאמר 'תא', ויצא משם ושכח את כל תלמודו, ונעשה עם הארץ גדול, והיה שמש בבית כנסת (קובץ 'שפתי צדיקים' גליון ט).

ויתור מהו

וְאַתָּה הַקָּרֵב אֵלֶיךָ אֶת אַהֲרֹן אֲחִיךָ וְאֶת בְּנָיָו אֲתוּ מֵתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְכַהֵנוּ לִי (כח א).

הקב"ה מצווה את משה רבינו להכתיר את אהרן אחיו לכהן גדול, ובכך למעשה מורה לו לוותר על הזכות השמורה לו מקדם, כמובא בחז"ל (זבחים קא:): "משה רבינו כהן גדול וחולק בקדשי שמים היה".

ושמח בליבו

ואתה תדבר אל כל חכמי לב אשר מלאתי רוח חכמה ועשנו את בגדי אהרן לקדשו לכהנו לי: (כח)

הקב"ה מצווה על משה רבינו שיעשו בגדים מיוחדים לאהרן הכהן, הכהן הגדול, בגדי קודש לכבוד ולתפארת.

משה רבינו העניו מכל אדם, עשה זאת מכל הלב. לא עלתה על לבו מחשבה 'למה אני לא נבחרתי לשמש בפני המלך'...

אמר לו הקב"ה: 'ואתה תדבר אל כל חכמי לב - - - ועשו את בגדי אהרן'.

לא כתוב לדבר אל חכמי הלב, אלא אל 'כל חכמי לב'. לכולם יחד.

אדם שעושה דבר בלי חשק, עם צער בלב ודאבון נפש, עושה זאת בחשאי, בטח לא בפומביות, מדבר אל האמן הזה בארבע עיניים, אחר כך מוצא את ההזדמנות לדבר עם השני, עם כל אחד בנפרד.

כשמדברים אל חכמי הלב יחד ובפרט, זו הוכחה שהדבר מגיע מרצון הלב.

אמר לו הקב"ה תדבר אל 'כל חכמי לב' כדי שיוודע לעיני כל שאתה עושה זאת בנפש תפצה ובלב שלם.

דעו כי ה' הוא האלוקים, ולו אנתונו

וידעו כי אני ה' אלהיהם אשר הוצאתי אתם מארץ מצרים לשכני בתוכם אני ה' אלהיהם: (כט מ)

פרשיות משכן וכליו ובגדי הכהונה, כה מרנינות את הלב, רואים את החביבות של עם ישראל שהם משרה שכינתו בתוכם.

ומה איתנו היום, כשאין לנו בית המקדש ולא עבודת בית המקדש ולא כהן גדול.

אומר האור החיים הקדוש:

זה הכפילות בפסוק, לקראת סוף הפרשה: 'וידעו כי אני ה' אלוהיהם אשר הוצאתי אתם מארץ מצרים לשכני בתוכם, ומסיים הפסוק 'אני ה' אלוהיהם'.

אני ה' אלוהיהם, לא רק כשיש את כל הדברים האמורים, כלי המשכן ובגדי כהן גדול וכו'.

וכלשון האור החיים הקדוש: 'אפילו בזמן שאין שכינתו בתוכם, הוא ה' אלוהיהם ולו אנתונו'.

שנדב ואביהוא נענשו על שנכנסו חסרי מעיל, ונשארו דבוקים בשכינה הקדושה, ודפח"ח.

והנה כתב רבינו ה'אור החיים' הקדוש זיע"א על הפסוק 'בקרבכם לפני ה' ימותו' (ויקרא טו א), שעל ידי שנתקרו ונתדבקו כל כך בהקב"ה על ידי זה יצאה נשמתם מרוב דביקות. וזה כוונת המדרש, שלא מתו כי אם בשביל שלא לבשו המעיל, היינו דאם היו לובשים המעיל שהיו בו פעמוני זהב אז היו מתעוררים על ידי זה ולא היתה נשמתם יוצאת.

(מאוצרותיו ושחותיו של הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

והולכת.

בתוך דקות ספורות מצאו השניים את עצמם בשערי בית הכנסת המדובר, וברגעים הבאים הוכיח ר' אליהו במעשיו מדוע נחקק שמו בישראל לדורות לא רק כגאון בתורה, אלא כגאון המוסר וענק הרוח.

כשזרועו שלובה בזרוע הרב וינגרטן, ללא שיאפשר לו להתנגד כהוא זה, הוליכו ר' אליהו אל כותל המזרח, שם הושיב אותו אחר כבוד בכיסא המיועד לרב בית הכנסת.

לאחר מכן ניגש ר' אליהו אל הבימה, עלה ודפק עליה, ובכך הפנה אליו את תשומת לב המתפללים וחברי בית הכנסת.

כאן החל ר' אליהו לפרט את מעלות הרב החדש שלכם' אותו הנחית להם ללא אומר ודברים, תיאר בצבעים חיים את רום מעלתו בתורה ואת יראתו הקודמת לחכמתו, הרחיב בפרוטרוט אודות יכולת ההנהגה יוצאת הדופן שלו וחתם בכך שהוא שמח עבורם - שזכו בכזה רב חשוב, המתאים יותר מכל אחד אחר לתפקיד.

ירד ר' אליהו מן הבמה, סב על עקבותיו ויצא מבית הכנסת. מותיר אחריו ציבור וגם רב המומים ומשתאים, אשר למדו את אחד הלוקחים החשובים ביותר בחיים - יש ויתור, ויש ויתור. גם לוותר צריך לדעת לעשות במאור פנים, ברצון ובהתלהבות.

הפעמונים שלא יבוא להתפשטות הגשמיות

'פעמן זהב ורמון פעמן זהב ורמון על שולי המעיל סביב. והיה על אהרן לשמח קולו בבואו אל הקדש לפני ה' ובצאתו ולא ימות' (שמות כח לד-לה).

סיפר הרה"ק רבי יואל מסאטמאר זיע"א על הרה"ק הישמח משה' זיע"א, שפעם אחת הרגיש נכדו הרה"ק הייטב לב' זיע"א שזמן רב כבר שורר שקט בחדרו באמצע תפילתו, משום כך פתח את הדלת ונבהל למראה עיניו, כי שכב על הארץ כמתעלף וכמעט שהתפילין של ראש נפל על הארץ, הוא דפק על לבו והנה הלב דומם, אף רץ לקרוא לרופא והתחיל למשמש על לבו. אז פתאום הקיץ הישמח משה' וקרא בקול - 'אחד'. אז ראו עד היכן כח התפשטות הגשמיות מגיע (פניני ישמח משה' עמוד נו).

בספר 'זכור לאברהם אליעזר' (עמוד כד) הביא: הנה שמעתי מאדמו"ר הקדוש [רבי פנחס] מאוסטילא זיע"א, שאמר בשם חותנו הסבא קדישא הרה"ק ר' ישכר דוב מבעלו זיע"א, לפרש מה דאמרנו חז"ל על נדב ואביהוא שנענשו משום שנכנסו חסרי מעיל למקדש. ואמר הוא ז"ל, דהטעם של הפעמונים שעל המעיל, שאמר הכתוב 'ונשמע קולו בבואו אל הקדש ולא ימות', הוא שמחמת דביקות הכהן גדול שנכנס לפני ולפנים יכול היה הכהן לבא להתפשטות הגשמיות לגמרי, להתפשט מגופו ולהשאר כבר דבוק בה', לזה שימשו הפעמונים להעירו ולהקיצו ולהשיב על ידי זה נשמתו נפשו וגופו, וזה שאמר הכתוב 'ונשמע קולו בבואו אל הקדש ולא ימות'. וזהו כוונת חז"ל

אין צורך ללמדנו שאכן עשה משה רבינו את המוטל עליו והנדרש ממנו, שהרי נצטווה על כך ישירות מפי הגבורה. אולם רבינו ה'אור החיים' הקדוש זיע"א מוסיף נקודת מבט ייחודית שיש בה כדי ללמדנו - כי גם במעלת הוויתור ישנן דרגות נעלות מאין כמותן. וכך הוא מבאר את מעשה ההקרבה הגדול והמיוחד שנתבקש משה רבינו לעשות:

כי הנה לכאורה יש לתמוה מדוע כתוב לשון 'ואתה' לנוכח, הלא הקב"ה מדבר עם משה, ובוודאי כשאומר לו 'הקרב' הכוונה שהוא יקרב. גם תמוה מהו הלשון 'הקרב אליך', אם רצונו להודיע לו שהוא יהיה מעתה כהן גדול, מספיק שיאמר לו זאת. גם יש לדקדק מה רצה לומר במילה 'אליך'.

אלא מבאר האור החיים הקדוש, על פי המדרש (שמו"ד ג יז) שהכוונה היתה מיועדת מתחילה למשה, אלא שבגלל שהוא מאן ללכת בדבר ה' וסירב לתפקיד שביקש ממנו, חרה אף ה' בו והסירו מהכוונה באומר 'הלא אהרן אחיך הלו' (לעיל ד יד), פירוש שהיה לוי ועכשיו נעשה כהן. לכן אמר הקב"ה למשה רבינו 'ואתה' מצד עצמך, מרצונך, הקרב את אהרן. כלומר, לא רק משום שאני מצוץ לעשות כן, אלא גם אתה מצד עצמך תקרב אותו במקומך, ותעשה את הדבר כאילו אתה חפץ בו.

וזאת משום שלמעשה צריך אתה כפרה על אשר העזת פניך לפני ה' ומיאנת ליטול את התפקיד שהוטל עליך, ובוה שאתה בעצמך תקרב אותו ותתן לו את הגדולה של הכהונה, הרי אין לך קרבן גדול מזה, וזה הכוונה 'אליך' - לכפרתך.

מסופר על הגאון ר' יצחק וינגרטן זצ"ל - הרב מליעזר, אשר בצוק העתים במלחמת העולם השנייה נמלט על נפשו והועיד את פניו ללונדון. בבואו ללונדון, תר אחר משרת-רבנות שתתאים עבורו ותאפשר לו להתקיים בדרך של כבוד, וכך שמע אודות בית מדרש מסוים המחפש אחר רב ומורה דרך.

פנה אפוא הרב לכמה ממקורביו, בעלי קשרים אשר יד ורגל היתה להם בקהילה היהודית בלונדון, והפציר בהם כי יאותרו להמליץ עליו כרב לאותה קהילה.

הללו עשו כבקשתו ואכן ניגשו על אתר לפרנסי ומנהיגי אותה קהילה והמליצו להם בחום ובכל פה כי יקבלו עליהם את הרב וינגרטן לרב. דא עקא, התברר להם כי בני הקהילה כבר נתנו עיניהם במאן-דהוא - לא אחר מאשר הגאון הצדיק ר' אליהו לופיאן זצ"ל, אשר שהה באותם שנים בלונדון ועשה נפשות לתורה ויראה.

באו מקורבי הרב וינגרטן במבוכה, ואף הרב עצמו לא ידע את נפשו. פשוט היה לו כי אין מקומו להתמודד מול מועמדותו של ר' אליהו, ולצד העובדה שבצר ממנו להשיג משרה זו, הוא בא במבוכה רבה ובאי-נעימות עקב ניסיונו זה.

חלפו אך כמה ימים, והנה דפיקה בדלת.

על הסף עומד לא אחר מאשר ר' אליהו, במבע פנים חמים ועיניים מאירות, אינו מאריך בדברים אלא מושיט יד לרב וינגרטן ואומר לו 'הבה נלך'. הוא מצידו שרץ אחריו באי-נעימות גוברת

מתיבתא אור החיים

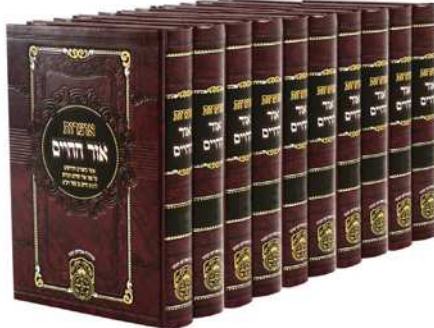
לה. ולכן רצה ה' שמצוה זו תהיה באופן שיבא מישראל עצמם ולא באופן של קיום ציווי ה', ואזי הם מכבדים לפני ה' בשלימות. ולכן נשתנתה מצוה זו מכל המצוות. וזו כוונת חז"ל (שמו"ר לו ב) שתמהו ישראל 'ואתה אומר שנאיר לפניך', והשיב להם ה' 'בשביל להעלות אתכם', כי בכך שעולה העבודה מן התחתונים בכל אות נפשם, מתעלה ומתכבד ה'.

וכע"ז הביא בסגנון אחר בפניני יחזקאל (מנדל) כתב: נראה לומר הכוונה בזה, דהנה נאמר (דניאל שם פסוק כא) 'היב חכמתא להכימין', כי כשיש אתערותא דלתתא אזי מוסיפים עליו מן השמים השפעות וברכות, וכענין שמצינו (מלכים ב' ד א-ז) בפח השמן באלישע, וכמו כן רצה הקב"ה שענין הדלקת הנרות תיעשה ע"י אתערותא דלתתא, לכן צוה למשה שהוא עצמו יצוה כאילו מעצמו.

וראה עוד מה שכתב בייטב לב: ידוע הא דכתב (במדבר יב ג) 'והאיש משה עניו כו', ובדאי ממנו למדו בני ישראל מדה זו שהם ממעטים עצמם ונבזים בעיניהם. אך אולי על ידי זה ירפו ידיהם מהתורה ויתירו לעצמם מה שאינו ראוי לפי חשיבותם, לזה צוה ה' למשה ללמדם לאחוז גם בבחינת גאות, להעלות נפשם להסתכל במעלתו, וכי ממקום קדוש יהלכו ממקור מחצב קודש. והנה שנאמר 'ואתה' דייקא שאתה עניו מאוד, 'תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך', רומז לחכמה ושכל, 'להעלות נר תמיד', ר"ל להעלות נר ה' נשמת אדם (שכך נ"ר ראשי תיבות נישמה ריח, כמו שאמר הסבא (זוהר) משפטים דף צ"ט ע"ב) מעלה מעלה אל מקור מחצבתו תמיד, כדי שעל ידי זה יתאמץ ללכת ולגשת אל הקודש לדבק עצמו במקור החיים.

ומכל שכן שיהיו רואין להיות נכנס ויוצא, ולמה לן נרות המנורה. אך יש לומר דזהו באמת מעשה ניסים ואסור ליהנות, על כן צוה ה' ליקח שמן למאור לראות להיכן יוצא ונכנס, וזהו 'ויקחו אליך' בשבילך ודעתך, ואף על גב דשמון המנורה הקדש הוא וקיי"ל (פסחים כו.) דאף על גב שקול מראה וריח אין בהם משום מעילה, מכל מקום אסור ליהנות, יש לומר שעל תנאי זה הוקדש ליהנות מכניסה ויציאה והיו כמו תנאי ב"ד והבן. ומעתה שפיר חדא מתורץ בחברתה דלענין שלא יהנה מהקדש של שמן המנורה על זה מאיר אור השכינה, ולענין שלא יהנה ממעשה ניסים על זה בא האור של המנורה, ומשניהם יחד יכול ליהנות בהיתר, והבן.

ובמאורי החיים נתבאר באופן נוסף: כי ה' 'נהורא עמיה שרא' (דניאל ב כב), ואינו נוקק כלל שיאירו לפניו ישראל. אבל עשה כן לצרכם ולהנאתם של ישראל, כדי שיקבלו שכר רב חלף נתינתם כבוד

כתב רבינו (שמות כז כ): ואתה תצוה. צריך לדעת למה הוצרך לומר 'ואתה' אחר שעמו היה מדבר, עוד למה אמר 'תצוה' ולא צו, עוד למה אמר לשון ציווי. ורבותינו ז"ל אמרו בזה דרשות מהם אמרו (תוי"כ ס"פ אמור) אין צו אלא זירוז לצד שיש חסרון כ"ס. ואולי כי לצד שהדבר אינו מן המוסר לצוות ה' שידליקו נרות בבית ה' אשר ממנו תצא אורה, אשר על כן אמר למשה כי מצוה זו לא יאמרנה לישראל על פי ה', אלא הוא יצוה, פירוש מפי עצמו, שינהגו כבוד זה להביא שמן להדליק, ולזה אמר 'ואתה', פירוש מלבד מה שצויתך הוסף אתה לצוותם על זה.

הנה בטעם הדבר שצוה ה' שיהיה הדבר דוקא על ידי משה ולא כשאר המצוות, תמה בקרן לדוד (גרינואלד), וכתב שהוא מילתא דתמיהא לומר שנשתנתה מצוה זו מכל המצוות, ותי' על פי דרכו עיי"ש.

ובזמן אהרן (קורץ) תירץ בב' אופנים, ח"ל: וי"ל על פי דברי רבינו עצמם שמצוה זו באה לרמוז על התורה, וקיי"ל (ב"מ נט:) תורה לא בשמים היא ואין משגיחין בבת קול, שהתורה ניתנה לדון אותה על פי שכל האנושי, והתורה נקראת על שם משה רבינו כנאמר (מלאכי ג כב) 'זכרו תורת משה עבדי', ועל כן שפיר נצטוו מצוה זו שהוא כנגד התורה רק מפי משה רבינו בלבד כאילו הוא היה המצוה להורות, דעצם התורה ניתנה למשה מתנה והבן.

עוד כתב שם בזמן אהרן: או יתפרש על פי דברי המדרש תנחומא (ס"ד) 'ויקחו אליך' בשבילך, שתהא רואה להיכן אתה נכנס ויוצא, ע"כ. ולכאורה תיקשי הא מקום השכינה היה מאיר כל כך שרואים בכלים שעומדים בחזרי חדרים כל מה שבתוכם,

גם אתם זכיתם לישועה בזכות רבנו האור החיים הקדוש?

כתבו לנו

למילל המערכת m028039999@gmail.com

או לפקס 02-5385689

או ב'נדרים פלוס' - באר ישראל

אור הישועות מכתבי הלומדים

רפואה מעל לדרך הטבע

בהיות הרבנית הלבשרטאם ע"ה, בתו של הגה"צ רבי הלל שלעזינגער זצ"ל, כבת תשע, פרצה בעיר הקודש ירושלים מגפה קשה - מחלת הדיפתריה. מחלה זו הפילה חללים רבים, ובין היתר, נפטרו שלוש מחברותיה של הילדה בתוך זמן קצר.

יום אחד, כשהילדה חשה ברע, לקח אותה אביה לרופא אשר סבר תחילה שמדובר בהצטננות קלה. אך לאחר בדיקה מעמיקה, זיהה הרופא סימנים ברורים למחלת הדיפתריה, והבין שמדובר בסכנת חיים ממשית. ללא שהות, החליט להכניס את הילדה באופן מיידי לחדר הניתוח, מתוך ניסיון להצילה מהמגפה שקטלה רבים כל כך.

רבי הלל, שחש את גודל הסכנה, רץ במהירות לשיבתו של המהרי"ץ דושינסקיא זצוק"ל וביקש ממנו להזכיר את בתו לברכה ולרפואה. באותו רגע, למרות שהיה בעיצומו של שיעור בפני תלמידיו, עצר המהרי"ץ את השיעור - דבר שלא קרה מעולם - וקרא יחד עם תלמידיו פרקי תהילים מעומק הלב. בנוסף, קיבל רבי הלל על עצמו נדר: אם תקום בתו ממיטת חוליה, יביא אותה להדליק נר בבית הכנסת של האור החיים הקדוש בירושלים העתיקה, הידוע כמקום סגולה לישועות. כמו כן, התחייב להדליק בעצמו נר בכל ערב שבת לעילוי נשמת האור החיים הקדוש.

בחסדי שמים, הניתוח עבר בהצלחה, והילדה שבה לבריאותה המלאה, עד שהיתה מסוגלת ללכת בכוחות עצמה ללא כל תמיכה. כפי שהתחייב, הביא רבי הלל את בתו לבית הכנסת, ושם קיימו את הבטחתם.

סיפור זה מדגים את כח התפילה לצד כוחו של האור החיים הקדוש, ובזכות כחו של הצדיק ניצלה הילדה ממוות בטוח וחזרה לחיים טובים ולשלום.

מחוברים לחיים

לשמיעת שיעורים ודרשות

חייגו: 03-617-1077

